МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Совет Арадувл 1923 шера дена

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Іалгіан обкома, Нохч-Іалгіай АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 120 (2849). Шинарди, 17 декабрь 1963 шу. Мах 2 кеп.

ЛАКХБЕ ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕШАРА ЧУЛОАЦАМ

Вай хана массанера а гуш да марксистско-ленински хьехам общество эргашйоккхаш бо-ла иэз хилара изьха хьаьхьалашка а дегашка а иэз денгара денга чІоагІагІа чубоккхаш хилаш. Беррига советски наьсан мировоззрени а хинга дІаэттай марксизм-ленинизм вай мехка, цунга хьежжа шеплен-над политически просвещение доазув а, партийни а партеи бедда а миллионни бола наьс ба хІинз политически дешара кружокашка, школашка дешаш. Духьхал вай республике ма укх шера политически дешара системе дешаш 80 эзар совгІа сяг, шу цу хьалха хиннарел 33 эзар сар сагІа хуьл иэ. Эхараш пропагандисташ бо пропаганда ешъ. Укх шера духьхашца вІашагІьехкай коммунистически къьсьем школашц, цига дешаш болчи наха политически дешашца цхьана Іомаду производственни а юртбоахама а производства дешаш. ІилманІ а хьалха латтача опыта а кагІаІьаьнаваш. ДІадахача шераш канна укх шера а къьсьта теркам тІабахийтаб экономически знанеш Іомаира.

Республикерча дуккха а духхагІа йолча партийни организацешка дика дІадолалаьд керда дешара шу, хан-ханахьа занятеш хуьл, ух наха дІа-кА лаДувІаш а шерра дакъа лоацаш а чакхъюьл, идейни боарам лакха болш. Пропагандисташа дика кийбеле, лаДувІаршта пайдана йолча материалаш ІалашийкК ю занятеш, теори практикаца юьз, хІьаьта шу тайнарча занятеех хоалам болш. Цхьабакъа, масала, ша предприяте ваханза, хІара дешан-хочо беча балхаца юкъара метод я из.

Къьсьта пайдане я практически заданей метод политически экономи, промышленносте а юртбоахама а конкретни экономика Іомаева кружокашкеи семинарашкеи, 40 эзар сар ва хІинз республике экономически дешара тайп-тайнарча формашка дешаш. Нагахь санна цу нахах хІаране производственна пайдана йола цхьаца предложени а енна из хоахамийчиа а дикка тоаргла гІулакх. Цудухьа я из метод партийни дешара системе боккха лоарХІам болаш. Из кхетадеш хила веза хІара пропагандист.

Дожкхий толамаш дьхха уьх шера вай республикерча къьсьегамхоша промышленность а юрта боахам а дегІабоалабеш. Хаиал хьалха кхоачашъяй промышленносто 11 бетта продукци эрахенара план юрта боахамо пачхьалхенна 12 миллион пунт гаргга ялат денна. Цхьабакъа кхы а доккхагІа да хІинз КПСС ЦК декабрьски Пленумо хьалхашка оттадь дехкаран. Берриге низ тІабахийта безаргбеа уьх кхоачашдара. Къьсьегамхой хьинар айдеча парте хьалхашка оттадь дехкаран кхоачашце уьх оарцагІа-боахача боккха лоарХІам болаш да политически дешара нун идейни чулоацам, чІоагІбе беза беза вахарцара бувзам.

Ахмадов Лаьча, оператор а рационализатор а вола Шаповалов Семен, операторий гІончаш Старобубцов Василийн Пчеловодов Владимира.

Белгалдаккха дешаш да установка коллективо дага лаьца цхьа дика гІулакх а. ХІара 40 ди-байса массаза доал болх бечара соца а йийя пар ну гІолла лела турбаш цІенъелга дІа а даьккха ца сошаш установка болх бе йиш хургІалой бакинний методах керда автоматизаш юкъейолаеш ба уж хІинз. 1-ча январе денз цу методах болх бе йоллургьга № 13-14 йола установка. хІьаьта № 10 йола установка хІиллеш ю ишта болх беш я. Цо торо ду Даьхенна дуккаГа межкдаьхьта продукташ ала а къьхьегаш дуккха аттача баккха а.

Д. АМАРОВ.

Сурта тІа: Шаповалов Семен.
Шийй балха смена тхкхйоаккхаш ва.

И. Плиева сурт.

Пленума программа дег тІара хьаллоаг!

КЕРДАДАРАШ ЮКЪЕКХУХЬАШ

ЧІоагІа дог гІоздьяьна къьхьийгар ноябрь бетта валони продукци эрахецара план 114,5 процент кхоачашъяьча крекинг-завода пиллагІеча цеха къьхьегамхошца КПСС ЦК Пленума сийна Цу шерка установкашца юкъе а къьсьта белгалъяьлар Николай Островскен цІеркъа № 13—14 йолча установка коллектив. Пленум хьаьллача деношка мехкалъта сийрла продукташ эрахецара шера план кхоачашпоро цо. ХІьаьта ер шу наккладелаца йолча хана лаьрХІа, чуя соагІа кхы а 140 эзар сома маьха продукци эрахеца дош денна комсомольско-кагирхой установка болхлоца.

ЧІоагІа шоайла яхье а яьнна къьхьегаш йолча бригадашта юкъе ноябрь бетта хьалхара мотниг яккхаран установка дІа-эоха луш йола вымпел енний йоккхагІа волча операторе нов. Сухорябриков Александра кулгалдева бригада къьхьегамхошта. Цу бригаде дикагІа болх беш ва оператор вола

МЕХКО КЪОАБАЛ ДУ

Вай Дахен къьхьегамхоша ЧІоагІа реза хинна тІаийцай новкъосту Н. С. Хрущева доклад а КПСС ЦК Пленума кхыйола материалаш а.

Мехка тайп-тайпарча городашкара ухача хоамаша бакъду хІинз къьхьа боахама химизации яра, химически индустри сихха дегІабоалаяра парте лаьца никъ советски наха даггара къьоабал беш хилар.

Къьсьта хьинар айденна къьхьег ухх деношка цхьоагІеча подшипникови завода коллективо (Москва). Коммунистически къьхьегама ударник волча штамповщика С. Богомолова, ше тІаийца хиннача декхарашка юха а хьежа, дош денна ворХІ шера заданин 20-ча декабре кхоачашъяь яккха. Шарикови цехерча берригача бохьлоца хьаьллаьр цо аьннар. Хьалхарча лийрхІар 100 эзар сома маьха мара ца хиннача мегте, ухх шера планал совнагІа 153 эзар сома маьха продукци яла дош денна коллективо.

КПСС ЦК Пленума материалех бикка кхаъ хилар КПСС XXII съезда цІераха Ленинградски металлически заводерча турбостроителанта. Электроэнергеца цхьана химически предприятешта технологически ІаьнаГа а терййолча турбинай сери хьаьвий конструкторааша. ЛМЗ яха марка тІа а латташ йола турбинаш дІаух Шекино, Сумгант, Ново-Куйбышеск яхача а кхы дуккхача а йоккхача химе центрашка.

Пленум болх беш хиннача дешоашка шера тІаналл совнагІа Волжски яхача города ТЭЦ-а лаьрхІа хьаеш йола турбина вІашагІйоллаш бар заводе. Химе хьашташ Іалашдеш хургІа цхьаьнга машин а — 9000 киловатт ний болаш йола газотурбинни агрегатеш. Іалама газана транспортировка яра иззал низ бола механизмаш хІинзаца хьа арахІинаиг вай промышленносто. Семилетка ялхларІча шера Бухара—Урал яхача газопровода шоллагІа очередь цу тайпара магистралаш серех арахеца йоллаургьга завод.

Минеральни удобренеш дуккха юкъейолайча хьаГІадоагІача шерре а доаккхаш дола ялат лоадама хІама ца эшаш 40 миллион пунт совдаккха йиш хилара лоарХІам баьб Ставропольерча ялаташ кхедераша.

— Тхо коллективо бизза кхоабал бу юртбоахама производства химизаци яра парте лаьца ниКЪ, — аьлар крае эггара хьалха хьаьвий — Ворхl эзар тонн минеральни удобренеш кхаллка яха лаьрХІа ба механизатораш. Хиин баьхьа долаш, эггара кІезнгарІа довле а, ах миллион пунт алсамдарца совхозо доаккхаш дола ялат.

(ТАСС).

ТАСС-а хоам «КОСМОС-23» СИГАЛА ЯХИЙТАЙ

1963-ча шера 13-ча декабре Советски Союзе урагІьяхийтай Лаьттан арІанара искусственни спутник «Космос-23».

1962-ча шера 16 марте ТАСС-о дІахкайкаяьча программата хьежжа космически ареашан дІахо а тахкара эшаш йола Іилман аппаратура шийна тІа а латташ я спутник.

Спутник орбите хьаккхай укх тайпара параметраш а йолаш:

іохьханца го боаккхаш йола ха — 92,9 минут;

эггара дуккагІа Лаьттан тІехенна гаьнаьяьнача хана (апогее)— 613 километр;

эггара дуккагІа Лаьттана гаргаенача хана — 240 километр;

экваторгІасьярча орбита лостама са — 49 градус.

Іилман аппаратурал совнагІа спутника тІа я:

— 10,005 мегогерц йолча частотах болх беш йола радиопередатчик;

— орбита элементаш боКъонца йистара эша радиосистема.

— приборийн Іилман аппаратен балха хьаьхьехьара хоамаш Лаьтта ІотергІоала радиотелеметрически система.

Спутникка тІа латта аппаратура лертІа болх беш я.

Цигара Іотелача информацешта тоххамаш деш я координационно-вычислительни центр.

ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ ДЕРРИГА НИЗАШ — КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯРА ПЛАНАШ КХОАЧАШЪЯРА

1963 шера 13 декабре КПСС ЦК Пленум тохкфиоаллаш Н. С. Хрущева даь къамаьл

КПСС Центральни Комитета Пленум шийй болх чакхбоккхаш я, йоаь новкъоста Н. С. Хрущева. Массанера а хетар айса оал мотт сона, нагахьа санна из коммунизм хьалъяра керттерча дешаех цаІ дувшаш хиина вай ленински парте башхаша кхоачашъяра тІаберзабаь лелабеш хилар цІахьха а хьахьокхаш я.

Укхаза къамаьлаш даьча новкъосташа массара цхьатарра чІоагІа раьза а волаш хьаллаьлар хІинз-мически промышленносто сихха дегІабоалаяра къьхьа къехьа КПСС Центральни Комитета Президиумо енна предложени.

Нагахьа санна укх зале баг1а нах шийна бІаргабайча, нагахьа санна пар деш доуна къамаьлашка ладувІаш ше хиннаваларе, Владимир Ильич Ленина тешшаме ала метар: «Ваха а къовсам лоатабе а мегаргдоалан хиннад. Зекъа хьайІаллар вай къьІ» Белгалъа да а да из ишта. Хіинз массанена а бІаргагу, ленински идеаш, Ильича васкеташ да-хаш а котдувлаш а хилар.

ЦІахьха а белгалдаккха доагІаш да, йоаь дІахо новкъоста Н. С. Хрущева, 1964—1970 шерашка промышленносташ юрта боахамаи химизаци еш чакхдоахача гІулакхех ду юкъа дуьгта 42 миллиард сом капиталовложени дІахьийгача хьаГІадоагІа шена доккха 87 миллиард сом хІинз хилаш аьнна хургхилар.

Цу тайпара дика гуш да — химически промышленность дегІайоаялае лаьрхІа программа мехка оборона чІоагІьера, халкъа боахама кхыпола доакъош дегІадоалаДара зе доцаш кхоачашъергхилар. Химически промышленности ше, из дегІахларга къьежжа, тІа-тІа дуккагІа кхы а нахколенн терпья дуккха продукташ яхараи халкъа торо айпраи. Химически промышленность сихха дегІайоалаяро кхы а йоккхий тороиаш лургьга мехка беррига халкъа боахам дІахо низ болаш айбара.

XXII-ча съездо оттадь партеи халкъен экономически деккар кхоачашдар — коммунизма материально-технически база хьаяр керттерча даньъе минеральни удобренеш, синтетически кьювсий, «Іуйнаш, пластически массаш сихха алсамъяхара оттаь программа вай толаме кхоачашъяраь тийца хургда. Химически промышленность—образни хьаеш дуккхача материальни рузькъашка водачара ниг вайна хьалхашка хьеллаш дола дІаоІаГа.

ДІахо юрта боахамера ихьадола хІамаш белгалдоах новкъоста Н. С. Хрущева. Дагахьхаба деза, йоаь цо, удобренеш шерра юкъекхухьаро юртбоахама органий, вай агрономически кадрай болх цІенхьаттта тоабар дІадоаргІасте. Царна тІаэтт цо Пленумера ц1ераш ю, ду Пленумо Комитета Пленум гулъе , а, цу Пленумо Министерствоь ювчеекко доклад оттае а, юртбоахама производство дегІайоалаяра актуальни деш дашаш мадарра дуьша а.

ЦхьабакъаІа, ЦК Пленум хиларга ца я хьежаш, хІинзе а хьажа деза цхьаДолча тІехьадаха йиш йоаьача дешашка. Из дувшар эггара хьалха тІе-хьаьоача колхозний совхозний экономика аЙдеча деза, хІьаьта хьайІаша хІинз а, ноьхьа дале а, мехка да

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТАША КРИТИКА ЯЬЧУЛ ТІЕХЬАГІА

МагІалбикерча 45 юхьханчарча партийни организацешка отчето-хоржамаш сбберашкахь а городской партийни конференци а чакхъяьлол 1963 шера 19 октябре.

Отчетно-хоржамний собранешка а хІаьта иштта конференце а города коммунисташа критика йир юхьханарча парторганизацеи а горкома отделин а балха.

Уж замечанеши предложенеши лІатІа а йина городе партийно-организационни политико-массовни болх оьлангахь деиз тоабергбола ГІулахъан кхуьла автобус кхоьруьйла.

Іуьстгаран пийса ю городерча межкъаьстношка химически промышленносте чІоагІа эшаш йола белад — Іалъамате дукха попутни таз МагІалбике шерашта шерага алаех йоагаеш хиларах. ХІанз мамота духхагІа пуьхах пайда эца йийг ургрйола тороваш локаш я. Масала. ІІІ-ча мехкалъта промысла кулгалхоша партийни организацеша ихьана шоай коллектива чиэшиша пайда эца болабабь № 279 йолча сказкънера йоалаеча поучни газах.

Дукха жалобаш яр МагІалбикерча кирпишний заводо арахена продукцеи во я яхаш. Парте горкомон заводо кулгалхошеи цхьаьлоа ГІулахъан чакхдахар бахьан долаш хІанз динка дикагІа хиннаш заводо арахеца продукци.

ЧІоагІа критика йир СМУ-І кулгалхошта ГІишлошний кхаьрам сов дукха кхуьналлун хиларах. Парте горкомо декхар отгадир парна хьалхашка пига бахача наха юкъера ГІишлошхой кийбе вьина. СМУ-І хІанзле я ши бригада штукатурийн шин бригада каменщикийн кийчьыйл пхоъалгІоп ГІалгІашхеи болча наха. ХІаьта хІанз цар ГІишлоп балхаш дика а ду.

Лерттіа болх бора чІоагІа новкъа да Горагорскерча предприятешца телефонаца ГІоллара буззам во хиллар. Цунна реконструкци а йоаш ГІишлошхеи оттаьжаш республикански организацешта хьалхашка. Цхьаьн юкъа а яз болх аттача баккхар духьа «Урожай» яха радиостанци оттаьяьй.

Парте горкомаи, цуьй идеологически отделаи, цхьаьнатта партийни организацешта критика йир лекционни пропаганда, къаьстта а атеистически, эсала лелаеш хиларах, агитатораша лерттіа болх ца барах, политически дешара сетёр-ца занятей идейни чуложцам эсала хиларах, пепапара кепа боазов арадаьлора юхьханарча партийни организацешта дизза новкъостаза ца дарах, гойтара агитани во хиларах, городера культпросветучрежденей болха юкъе хоьачамбоцараш хиларах.

Е я йоаГІам критика йир городерча пайтийни, советски, боаханча организацеша коьрде автопаьнашкон а. Горагорске пассажираш дІа-юха кхуьла автобус кхоьруьйла.

ГІишлошний хьаьлъяра дешаш. Капитальни ГІишлоп хьалъяра дешаш. Капитальни ГІишлоп хьалъяра темпашка, керда мощносташ болх а йоалаеш, йолаеш йоалаеш ГІишлошний хьаьлъяра планаш кхоачашъеларга Іалъамдар духьа Пленумо диназа дарглоацаш лаьрхІар ГІишлоп юз организацеи специальни доаладьяра Малхбузерча Н. С. Хрущева оьшучу «Ченчингельстрой», «Гроэпромстрой», «Гроэхимнефтеспрой» яха тресташ.

Из бахьана долаш Нохч-ГІалгІай АССР-е пайда йинчІа эца бьилар капитальни вложенеша хьожадаьча хиларах.

Ухх шера 11 бетта капитальни вложенеи чотах республике хьалдаьд 62,8 эзар квадратни метр чуЇе моттиг йола цІеноп, 4.440 бера деша моттиг йола 10 школьни здани, 50 моттиг йола деша дакъа ва йоацача берий учреждени, кхыйола объекташ.

Цхьабахьаш, белгалдакхоа доагІа капитальни ГІишлоп хьаьлъяра хІанз а дукха кхоачамбоцараш хилар. Ухх шера 11 бетта пайда йийга капитальни вложенеи 76 процент мара яи. Дукхха объекташ хьаьлъе а йолаяь кагдараш даьд ахъан, материалий, наьха ресурсаех, пайда во эи мехка яизмех, хІаьта цу хІамашца тІехьайоаш ГІишлоп хьаьлъя яла еза ханаш.

Дикка бокхха бехк ба республика Госплана. 1963 шера капитальни вложенеша план оттаева хана юха а кагдараш деш дІа-юха дийхьар ахча, хьаьлъя яха езаяча объекташа тІадерзадаьлар ахча. Плен оттаева хана далийта из ГІалат мара кхы тайпа бахьан дан типографийн библиотекеи хьаьлъе еза ханаш тІехьаьлара. Царех цхьан объектана ахча дукхагІа а хьожадаь ухх шерре я хьаьлъя яккха йийг йолаш ер типографи е библиотека. Лер тІа доаладь да школьни ГІишлоп хьаьлъяра ГІулахъан. Ухх шера ахчаех материалеи кагдараш дар бахьан долаш 10 школа яара хьаьлъя яланзар, хьаьлъе еэаш хиннача 18 школах. Уххаза а ду тайпара тІехьайоаХ ГІишлоп хьаьлъяра хІанзан. Масала, хІанз 6 шу дизза Веданара школа хьаьлъе йолаеяна, массаза а 3—4 эи дошкольни болх соомах ткъаь шера хьаьлъя яла еэаяа моллагІа школа.

Мела лел унахьіеко дораяреи коммунальни боахамен объекташ хьаьлъелга. Ер пхелагІа шу да города ІІ-ча больница корпус хьаьлъе латта.

Нагахьа сянна сингІа хьаьлъя яха еэаяа объекташа ахчеи материалаши ТІаерзаяь хиннаяларе ухх шера кхы тІа а хьаьлъя яккха йиш йолаш яр 3.600 бера деша моттиг йола 5—6 школьни здани.

Ахчах кагдараш дарах телха хинна Іаи ГІулахъ. Болх лерттіа йіаштІехьа па баккхар бахьан долаш а дукха тІехьаьдуа школьни здането хьаьлъяра. Масала, ухх шера хьаьлъя яккха йиш йолаш яр Буро-кІалха хьаьлъи латта школа, цхьабахьа, ГІишлоп материалаш хиннахьа тІа па кхаьбар, кхоачамболлаш плотникаш па хІара бахьан долаш ухх хинага яьнна йоаш из хьаьлъя па йоалаш. Цу бахьан-ках хьаьлъя па йоалаш йисаЙ Гудермесера, Веданара школаш а.

ГІишлошъеча организацеи бекхах кхоачаш па еш йисаЙ чуЇе цІеноп хьаьлдара план. Из бахьан долаш хьаьлдаь па долаш дисад 66 эзар квадратни метр хиллал чуЇе моттиг йола цІеноп. Цхьан «Гроэпромстроп» хьаьлдаь дисад 20,1 эзар квадратни метр чуЇе моттиг йола цІеноп.

ХІанз а дика доаладь да ГІишлоп хьаьлъяра балхаш. ГІишлоп хьаьлъеча дукха брак юо ГІишлой организацеша. Масала, дукха брак йолаш хьаьлъя я яьна дІаелар Ведапара, Автурера, Назсарен-Вокзалера интернаташ, педучІилища общежеш, Урус-Мартанерчи Ведапарен водопроводаш.

Объекташ, производственни мощносташ, кертера фондаш хьаьлъяра планаш кхоачашъера ГІулахъа дика доаладь дика кхоач стройбанкера. Доккхий декхарап ГІалелхад стройбанка болхлоштта. Царех да паччахьалхсно капитальни ГІишлоштта дІахийдача ахчах вийса а пайдангІа долча тайпара а пайда эцара тІехьожам лоаттабелга.

Балха болхлоша дакъа лаьи деза титульни спискай проектни кийбьега. Цу ГІулахъо новкъостал дерга ГІишлошта дІахийдача ахчех кхиаряш ца дара.

ХІанз латта декхар да дукхха ГІишлошъеча объекташкеи дІа-юха а йийга капитальни вложенеши материальни ресурсаеи кагдараш ца лелга, ГІишлоп хьаьлъяра ханаш лоацьелеп уж хьаьлъяра дІабоба маь лоьбелгеп, хьаьлъеи болх объекташ гІалат доаладь хуьлийтира.

Е. ИЗВАРИНА.

Нохч-ГІалгІай АССР Госплана председателя заместитель.

Старостина цІерахча Одесски заводе арахеи химически металлургически заводашка тарахьаь цийсеи йоаг Вокхий агрегаташ.

Ханал хьаьлха кхоачамбоцараш йоккхача химе заказашш Из деиза а йолаш болх беш я коллектив.

Нийсача приборий цехе. Лентех йола синтетически каучук тедара йолча дозаторий панелашта тохкамбеш воаллача хана дьяхкхаа цеха начальникка А. Б. Кукляреи (ваттехьа) мастера М. А. Бунчукеи сурт.

А. Фатеева сурт.

ТАСС фотохроника.

Ахчани материалийн кхоачамбеза

Партеи правительствеи деина терко ю капитальни ГІишлоп хьаьлъяра дешаш. Капитальни ГІишлоп хьаьлъяра темпашка, керда мощносташ болх а йоалаеш,йолаеш йоалаеш ГІишлошний хьаьлъяра планаш кхоачашъелера Іалъамдар духьа Пленумо диназа дарглоацаш лаьрхІар ГІишлоп юз организацеи специальни доаладьяра Малхбузерча Н. С. Хрущева оьшучу «Ченчингельстрой», «Гроэпромстроп», «Гроэхимнефтеспрой» яха тресташ.

Из бахьана долаш Нохч-ГІалгІай АССР-е пайда йинчІа эца бьилар капитальни вложенеша хьожадаьча хиларах.

Ухх шера 11 бетта капитальни вложенеи чотах республике хьаьлдаь 62,8 эзар квадратни метр чуЇе моттиг йола цІеноп, 4.440 бера деша моттиг йола 10 школьни здани, 50 моттиг йола деша дакъа ва йоацача берий учреждени, кхыйола объекташ.

Цхьабахьаш, белгалдакхоа доагІа капитальни ГІишлоп хьаьлъяра хІанз а дукха кхоачамбоцараш хилар. Ухх шера 11 бетта пайда йийга капитальни вложенеи 76 процент мара яи. Дукхха объекташ хьаьлъе а йолаяь кагдараш даьд ахъан, материалий, наьха ресурсаех, пайда во эи мехка яизмех, хІаьта цу хІамашца тІехьайоаш ГІишлоп хьаьлъяра йолаеш йоалаеш ГІишлоп хьаьлъяра ГІулахъан. Ухх шера 11 бетта кагдараш дар бахьан долаш 10 школа яара хьаьлъя яланзар, хьаьлъе еэаш хиннача 18 школах. Уххаза а ду тайпара тІехьайоаХ ГІишлоп хьаьлъяра хІанзан. Масала, хІанз 6 шу дизза Веданара школа хьаьлъе йолаеяна, массаза а 3—4 эи дошкольни болх соомах ткъаь шера хьаьлъя яла еэаяа моллагІа школа.

Мела лел унахьіеко дораяреи коммунальни боахамен объекташ хьаьлъелга. Ер пхелагІа шу да города ІІ-ча больница корпус хьаьлъе латта.

Нагахьа сянна сингІа хьаьлъя яха еэаяа объекташа ахчеи материалаши ТІаерзаяь хиннаяларе ухх шера кхы тІа а хьаьлъя яккха йиш йолаш яр 3.600 бера деша моттиг йола 5—6 школьни здани.

Ахчах кагдараш дарах телха хинна Іаи ГІулахъ. Болх лерттіа йіаштІехьа па баккхар бахьан долаш а дукха тІехьаьдуа школьни здането хьаьлъяра. Масала, ухх шера хьаьлъя яккха йиш йолаш яр Буро-кІалха хьаьлъи латта школа, цхьабахьа, ГІишлоп материалаш хиннахьа тІа па кхаьбар, кхоачамболлаш плотникаш па хІара бахьан долаш ухх хинага яьнна йоаш из хьаьлъя па йоалаш. Цу бахьан-ках хьаьлъя па йоалаш йисаЙ Гудермесера, Веданара школаш а.

ГІишлошъеча организацеи бекхах кхоачаш па еш йисаЙ чуЇе цІеноп хьаьлдара план. Из бахьан долаш хьаьлдаь па долаш дисад 66 эзар квадратни метр хиллал чуЇе моттиг йола цІеноп. Цхьан «Гроэпромстроп» хьаьлдаь дисад 20,1 эзар квадратни метр чуЇе моттиг йола цІеноп.

ХІанз а дика доаладь да ГІишлоп хьаьлъяра балхаш. ГІишлоп хьаьлъеча дукха брак юо ГІишлой организацеша. Масала, дукха брак йолаш хьаьлъя я яьна дІаелар Ведапара, Автурера, Назсарен-Вокзалера интернаташ, педучІилища общежеш, Урус-Мартанерчи Ведапарен водопроводаш.

Объекташ, производственни мощносташ, кертера фондаш хьаьлъяра планаш кхоачашъера ГІулахъа дика доаладь дика кхоач стройбанкера. Доккхий декхарап ГІалелхад стройбанка болхлоштта. Царех да паччахьалхсно капитальни ГІишлоштта дІахийдача ахчах вийса а пайдангІа долча тайпара а пайда эцара тІехьожам лоаттабелга.

Балха болхлоша дакъа лаьи деза титульни спискай проектни кийбьега. Цу ГІулахъо новкъостал дерга ГІишлошта дІахийдача ахчех кхиаряш ца дара.

ХІанз латта декхар да дукхха ГІишлошъеча объекташкеи дІа-юха а йийга капитальни вложенеши материальни ресурсаеи кагдараш ца лелга, ГІишлоп хьаьлъяра ханаш лоацьелеп уж хьаьлъяра дІабоба маь лоьбелгеп, хьаьлъеи болх объекташ гІалат доаладь хуьлийтира.

Е. ИЗВАРИНА.

Нохч-ГІалгІай АССР Госплана председателя заместитель.

ЙОККХАЧА ХИМЕНА

КПСС ЦК декабрьски Пленуме бокхха теркам тІабахьай-та химех лаьца доклад яьй новкъостех Н. С. Хрущева. Хими бокхха доархІам болаш йолаш дика кхета а дан, Грозненски химически завода лаьрхІа Л-400, Д-200 яха заводаш кхаьчаш хьаьгІ хьинаре къаьхьегаш я «Красный молот» яхача заводаш № 13 йолча цехи коллектив. Химически завода Г-18 гин. Химически заводаша установкина йоккхаеча установкина кийчьыеп я уж заслоннаш. 500 градус йІоьхкаЙ йола катализатор дІаЦъоьларгъя пар.

Цеха ТРБ начальника Котиков Василий Леонтьевича дувш химически завода хьалхара парти задвижкаш октябрь бетте а дІаеннай яхаш, ухх шера дІа мел яла еза задвижкаш хІанзлехьа кийчьыеЙ. Цу завода дІалуча 59 изделей план хинал хьалха кхоачашъяЙ цеха коллективо. Заслонкаш ах бутт планал хьалха кхоачашъяЙ цеха коллективо. Заслонкаш ах бутт планал хьалха кхоачашъяр ца хилар. Цхьаьнакхетарехь хьаьлъяра дукхахча ГІулахъех цхьа дакъа мара.

Шеко яп КПСС ЦК Пленуми решенеш а парте горкома конференце сонам а ларде а лаьца, городерча ерригача предприятешкара партийни-хозяйственни, политически, боахама болх города партийни организаце боагІача тайпара тоабергхиларах.

Б. АЛБОГАЧИЕВ;

КПСС МагІалбика горкома орготдела заведующе заместитель.

Планал совгІа

КПСС ЦК декабрьски Пленума сийна тІаийца социалистически деккхарш дизза кхоачаш а дан, къаьхьгама овсарле лаккъеш къаьхьегаш я Грозненски «Металлист» яхача завода коллектив. Къаьстта дика къаьхьйгаш менгеш деча цехи коллективо. Цхьаьтта бетта арахийца менгеш 26557 да, хІаьта планал совгІа арахийцар 4557 менгий ба. Цу юкъа коллективо паччахьалхсена бах пайда 91,1 эзар сом ба. Уж къаьхьгама толамаш доахача къаьстта дика къаьхьйгаш бригадира Г. Месроповна, вокхха боача мастера Ю. Черняева; мастера А. Сарваняи, С. Инаркаева, ишттА кхычар а.

В. КУЗЬМИН.

«Красный молот» ахача заводан термист.

Днепродзержинский ГЭС хьаьлъеш боахкача ГІишлоп хьаьлъяра ГІишлоп хьаьлъяра сихбаь шоай болх. ХІанз дукха ха йоаханаи тІилла дьяхнай Днепр яхача яи тІа туллаш дола тІий, водохранилище хьаьлйиза болабеннаб. Ухх шера промышленни тох лургйола хьаьлхара ши агрегат вІашагІйолаш лаьтта.

Сурта тІа: хьаьлъеш латта Днепродзержински ГЭС.

А. Запара сурт,

ТАСС фотохроника.

ШерагІа доаржаде политически дешар

Ухх шера 1000 соагІа саг ва дешаш Грозненски мехкадьтта чакхдоаккхача заседа политически дешара сете. Заседа политични комитета кулгалча дешара цу школашца. Къаьхьегама дерригга ГІулахъан дика доваш, производствах хьалха латта, практикен теорин вІаши дувза ховргдолаш болча наьх херчиаЙ партКОМО цу школашца. Цудухьа хІаиэнЁ докхха беркат дьяхнай производствана цу гІулахъах. Масала, пропагандисташа ин. Штейнгарта, Петросова, Абасалиева, кхы цхьаьнакхетарехь хьаьлъяра ГІулахъа кулгалдеча установкай коллективаша партке ЦК декабрьски Пленума хьалхарча вахте а этта хинал дукхха хьалха семидетка пхелагІча шера плап кхоачашъЁЙ.

Кхы цхьаькха а да укхаза белгалдакхоа мегаргдоаш. Шо-шоай профкех ГІишлоп школашца вІаши бувзам лоаттабу аргІанафа темах занятеш еш, пропагандисташ вІапи дагабуьл.

Дешара керда цу доладелча день «Партеи хьалъен керттера экономически деккхар», «Хьалъа боахама общественни хьакъаш долу дарж коммунистически самоуправлени дегІайоалечара общества доархІам», «Тха участке къаьхьегама овсарле дегІаяра навьхьа», «Коммунистически морала кодекс», «Моральни колеени сага общественаца ГІулахъи» яхача, ишттА хьы дукхха а темаех занятеш вьй цу школашка. Царех докхха беркат дьяхнай. Цудухьа ди тІехьа дукхагІа хут заводе коммунистическа къаьхьегама удариикаш, дегІайоалеча къаьхьегама овсарле. Масала, планах лаьрхІачул соагІа нов. Ребрунова кулгалдеча газофракционирующи установке 2 процент, нов. Петросов керте лаггар 5 процент, нов. Абасалиева кулгалдеча 2-ча установке 2 процент дІаеснай къаьхьегама овсарле ухх чакхдоалаш латтача шера.

Политически деккхар дІадоккхуш кхы а тоодарга наьхьаш лекаш я завода партком. Пропагандисташ каст-каста гул а бен бьаьча балхах йолча цар отчетага ладувгІ парткома бюрос. Укхаза шоай балха опыт дІа-юха эца вІаштІехьдоаш пропагандисташ.

М. ТУМГАЕВ.

СОВЕТСКИ ЭКОНОМИКА ДЕГІАЙОАЛАЕЧА БОККХА ГІА ДЕРЗАХАШ

КПСС ЦК ПЛЕНУМАС ДУНЕН ОБЩЕСТВЕННОСТО ЯХАР

СОФИЯ. Болгаре къаьхьегамхой чІоагІа уйла тІаяхийта зувш ба КПСС ЦК Пленума болх. Цар дика кхетарг, ГІулахъа «Работническо дело» яхача газето шиЙ первой статья тІа, хІанз Советски Союзе толамца ихоачашъеш латта сийлахь-йоккха проблемаш цу цхьан хинна вай дегІаахара проблеман а хилар. Газето белгалду, химически промышленносте КПСС ЦК Пленумо тІаэцаргйола решеней СССР экономика дегІайоалаечара объективни закономерносто хьаьхьхилга а Советски мехка истори чуьк керда этап а хилар.

УЗБЕКСКИ ССР. Полимерни кІувний новкъостагІа гранулированни гербициднаш кийчьяра технологи вІаштІехьаьккхай бальонгІаш лорзяра болгу. Среднеазиатски Гилма-тохкама пвстытерна юртбоахама Гилмай кандидата Б. Г. Алеевеи Гилмани болдолоно В. М. Бахарнарнеи. Дьяла тохкамаша хьаьхьхад ирригационни мелиоративни сете оасарца лоатгабеча кхьосама чІоагІа пахьа иргйолаш уж гербицидаш хилар. Хий декка канаиаш механически цендеэ дезардгочаш из болх аттача боаккхарга гранулированни гербицидаш юкъе-йоалаяро.

Сурта тІа: Б. Г. Алеев В. М. Бахарнарнеи лабораторе ба.

В. Лейзеровича сурт.

ТАСС фотохроника.

экономика дегІайоалаеча, химически промышленносте дегІайоалаеча шерра доаха гІанаш хьаьлда лоархІам болаш да лоархІам болаш да дерригача дунен социалистически содружестна вошал долча мехкашта юкъе социализм хьаьлъеча.

БОННО. Малхбузенгермански кепа йоазоно хьаьлхагІа а санна чІоагІа уйла тІайохийт Советски Союзе химически промышленносто чІоагІа дегІайоалаеча нанькъан дувшаш болча КПСС ЦК Пленума. Газетий оагІонан тІара дІаялап Пленума балха хьаьхьхьара материалаш. «Зюддейче цейтунг» яхача газето чІоагІа тешаш дуьй КПСС ЦК Пленумо хІанз ювшаш йола планаш кхоачанбоцургйолаш хиларг. Из франкфурте рунднуьй яхача газето «Москвай йоккха плана» яхача шиЙ редакционни статья тІа белгалду. СССР-цара торговли дегІайоалаеи политически хьалхашца ма лоархІалда дьяхнай Малхбузерча Н. С. Хрущева оьшучу тІа, яхаш.

ТОКИО. СССР-е 70 — 80 миллиони химически удобренеш яхарцІаккха па бенача тайпара советски юрта боахам дегІа а боалеш доккхий хьпаьмаш дерзйола, яхаш яялу «Асахи» яхача докхха-ча японски газето шиЙ редакционни статья тІа. Химически промышленносте дегІайоалаеча, хилар. Хий декка канаиаш механически цендеэ дезардгочаш из болх аттача боаккхарга гранулированни гербицидаш юкъе-йоалаяро.

Сурта тІа: Б. Г. Алеев В. М. Бахарнарнеи лабораторе ба.

В. Лейзеровича сурт.

ТАСС фотохроника.

ДЖАКАРТА. Индонезийски общественность чІоагІа хьаштоаш лаьш хьожаш я КПСС ЦК Пленума балхаза. ХІанз а Пленуме Н. С. Хрущева яьча доклада тІа-ра моттиган яъъеп да газеташ. «Мердека» яхача газето керте оттаяьа 1970 шерага яхоачан химически промышленносте дегІайоа беарам 3 — 3,5-за лаьрхІа дургба Советски Союзе яхача дешаш. Газетаца белгалдоаХ Советски паччахьалхге хьаьяча хана дехь хІанз мисцел дукха яхача цІаккха а хьожадаьлап бахача наьхьаш хоачанаІларга, яхаш.

ВАРШАВА. КПСС ЦК Пленум — из Іалъамате бокхха событи я Советски Союза вахаре хинна па Іеш, социалистически содружестна дерригача мехний а, цу дьяхе Польша а, вахаре, йлар ПНР химически промышленносте министра заместителе **А. Ковальске.**

ДІахо химически промышленность дегІайоалаеран химически продукташ хьалха боахаме шерра юкъехьаьдара Іетаяь йола КПСС ЦК Пленум вІашагІтохар СССР-е кеда промышленни зама хьаелларгхиллараш бола хоам бахьаьлар цо. Со дог тийша ва, СССР юозьяьл социализм хьаьлъера опыт-ца. Советски мехка йоккха ханна дегІайоалаеран керда программа йизза кхоачашъера новкъостал дергхилараш.

ЛОНДОН. СССР-е химически промышленносте продукти чІоагІа дукхагІа йоаккхаргхиларах ше ю эзаеп. «Дейли мейл» яхача газето белгалдоаккх, цо дІахо советски химически промышленносте эца заказ массаза а долаш лолча коммерчески хьалех капиталистически механика заказаш де СССР-ца хилар. Цунах хьаьла «Поподоз яхача газето яздо, экономически давьхен торговле давьхен Малхбоаленеи Малхбузенне юкъе беркате ГІулахъан лелаларе йола-ча керддача торонех.

Тlехьадуса боахамаш хила йиш яц!

Совхоза боахам тоабара

Шерра-шера зе долаш болх бу «Старогуртовский» совхозо юртбохама продукци дукхагIа яхарш из яккхарга дIабода мах лохбарш йолча йоккхийча торонех пайда иа эцар бахьан долаш. Масала, дIадахкха шера 165,8 эзар сома зе хилар совхоза. Дика доккха зе хила мегаш да ух шера а.

Тха совхоза коллективо, Суиженски производственни управлене юрта боахама къэхьегIанхоша дах кхайкарг дийца а дийна, лаьрхIад совхоз тIехьаюсилга дIадаккха а хьалха латтача боахамашта из тIехьакхее а.

Цу гIулакха оаха лаьрхIад эггара хьалха коа тIара оалхазараш бебадара уйла дукхагIа тIанхийта, хIана аьлча ух да тха боахама керттера дакъа. Цудухьа хувнанза эрйбоацан лерхI оаха совхоза структура я.

Доккхий зенаш дора тхона хьаххий-товарни фермо. Дукха мах бодар хьаккий духх дакхкарга, из бахьан долаш духха мах лакха хуьлар. Цулухьа оаха лаьрхIад хьаххий-товарни фермаIа а яьккха, хьаьхарчаша дуаш хинна концентрированни доахьаран коа тIарча оалхазарашта а тохаш, парех пайда иа. Цу тIа а, коа тIарча оалхазарашкара доэккха духх кIезигагIа а хургдан тха.

Духха болх ба тха совхозо бер шира луча доахана продуктинность лакхъара. Цу гIулакха оаха дIадоах продуктинность оаха йола доахан, царна метта хьатIаш продуктинность лакхарIа яраш. Хьаиз бург1е даха ха йолаш йола 153 шинар йийад оаха Наурски производственни управлене боахамашкара, цу тайпара 200 соврIа шинар эца лаьрхIад оаха Херсонски областера а.

Ерригача шурий-товарни фермашка балха отIабабI дика опыт йолаш а доахана продуктивность лакхъяра чIоагIга безам болаш а болх доирраш. Цхьабакъда, цу гIулакха хьае еза йоккха доакъарий бага. Ух шера йоли силоси дIадахкха шерарчул дукхха а дукхагIа кийчыйий оаха. Дерriга доакъарш тIаэзад доаха, ма ца доахкхаргдолча моттигашка. Юрта боахама хьайбаш ух шера дукхха дикагIа кхаба доладелнад тхо, хан-ханнаха шурий-товарни фермашка тIакхухь оаха жом, барда, кхоачам хилалад тел дикагIа йола силос.

Совхозе доаккхача шурийгеи доаккхача дулхагеи дIабода мах лохбар дуьха ерригача калача процессашта механизаци янза яргьяц. Боахама рентабельность лакхъерййола гIулалаккаш хIинзе а кийчыйа оаха. Ер шу чакхдалалехьа болх бе йолалургйолам я «Елочка» яха доахан детта установкеп коа тIара оалхазараш кхоабача товарни фермо доакъар кийчу пехи. Доаханна искусственни осеменени ергйолаш кхы а ши пункт йилла лаьрхIад. Цу дерригача гIулаккхана тхога йиш хулийтаргьа совхоза хьайбаш боахамера хьал дикка тоадс.

Талламат тIоагIа къэьйигад ух шера культурагI хьувкъам тIоагIа лаккбара. Дидахача шера дерригаи а хIана деп аьнна гурахьа дув ялаташ муглярчех дIалийнадар оаха. Хьаьта ух шера боса тIеюнка гIолла готтача мулярчех мара иа дуьш, деррига ялаташ перекрестни способбас дIадийнад.

Маьхера культура—кIа дерriга а «безостая-1» яхача сортапа дIалийнад ух шера. ВIашта массех шера а ух шера а ший фу IалаIлаьа а совхоз. Ух шера фуна лаьрхIа кIаи мукхи дIабийнбад оаха.

Шерра дIадоладенпад минеральни удобренеш тохара балхаш. Гурахь йуо ялаташ дIабийнача кхаичка минеральни удобренеш тийсаI самолетапцеи тукови сеэлкашцеи. Хьаьта хьажкIаин шекара сиекли дIае лаьрхIача участкашка орга-

ганически удобренеи яхьаьй оаха.

Гурахьа дIадийна ялаташ гIолдача пхи бIаь гектара тIа жужелица яхача чоапийга дуьхьа молхаш текай оаха, по йиш хулийгаргьа дIадийнача ялаташа зе иа лайта.

Тха совхоза къэьегамкоша шоашта хьалхашка деккар оттадаьл хьатIадоагIеча шера хIара гектара тIара 25 центнерал кIезигагIа доацан ва бола ялаташ чуда аьнна.

ХьатIадоагIеча шера дикка дукхагIа дIалургйоа ялаташ доакъарий культураши. Масала, хьатIадоагIача шера бобби культураш тIайола лаьтташ 1508 гектар хургда, хIаьта 1965 шера — 1958 гектар. Из бахьан долаш цу культурех хIара IатIа кхоачаргьа 1,17 гектар.

Ух шера къэьегамах аккордно-премиальни хьисанс мах тела доладеннад тхо. Цу гIулакхо дикка лаккбу полевой, къэьстга а механизаторий, къэьегамага материальни безам. ХIамаш дIайийнача лаьтташ ерриге участкаш хIара механизаторе ше-ше делаергйолаш тIатIоагIьяьй, хIаьта цар хьайбаш къэьстга мах терра бахьаьбинача продукце дикагIа а дукхагIа а хьежжа.

ХьатIадоагIача шера 500 гектар дола лаьтта тIера хьун кIотаргаш дIа а яьха цIенден доаханан дажа дагIеиан тоаеи лаьрхIад. Цу гIулакхо тхога йиш хулийтаргьа хIара шера кхы тIа а 800 тонн йоа яккха. Цул совгIа, проектно-тохкама балхаи дергда кхы а 70 гектара тIа дуга дIадувргдола лаьтта хий декха харшаш дахара.

Тха совхоза кхоачамболлаш торонаш я лаьтта леладарах тIайоагIа доходаш алсамъяха а хьайбашта дикача доакъарий база хьае а.

Ю. ФЕДОРОВ.

Гроэненски производственни управлене «Старогуртовский» совхоза керттера ар-ройом.

РЕМОНТ ЕШ ЛАТТ

ТIехкача хьокхамашца нагкъа баьххар тха совхоза механизаторашца КПСС ЦК декабрьски Пленума Тохар собранне оазе созам бир ерриге тракторани бIаьстан балхаи деш йола машинаин 1964 шера 23 февралга тIакхочалелха, кхашкара хIамаш чуэца ерриге агрегаташ 1-гIа Май тIакхачалеча ремонт яь яха.

Цхьаькко минут зеиха цо йоазреи механизмех пайда дикагIа эпареи чотах тхи механизаторий коллективо лаьрхIад къэьстгама оасарле 5 процент лаккъе а ремонт ечаа балхашка дIабода мах 4 процент лоабо а. Цул совгIа, техниках мамогта дукхагIа пайда эпар дуьхьа механизаторашца лаьрхIад Ган замалахь производствана тIера иа боалаш 25 трактори 5 комбайни кийчье.

Ерригача юртбохама машимашта еш йола ремонт потонпо-узловий методах лет тха.

Двигателашта ремонт дика ю Куканов, Анатолеи Толмачев Федорен.

Дика къэьег передачай коробкашта а оцепление муфташта а ремонт ена слесарга Неронный Ивайа, электросварщика Недоспасов Ивана, дукхха ча кхычар. Цу массане а шолг сменни заданеи 150 процентал лоха гIа иа ешхочашюо.

Тха механизаторашца дика ремонт ю трактораша. Планах ремонт е лаьрхIа хиннача 18 машинах хIаиэле а ремонт яь яьинай 13. барх1 трактор ремонт ешя, 1-гIа январь тIакхаделеха, уж ерриган а ремонт яь яр1ья.

ХIаиз ремонт яь а яьина болх бе кийча я 15 трактор, 7 сеялка.

Къэьстгаме шолг доаха тергаман КПСС ЦК Пленума балха хетадгу механизаторашца.

В. ЛЕВИНЕЦ,
Наурски производственни управлене «Терскиг» яхача совхоза керттера инженер.

Кара-Калпакски АССР. Хаиал цхьа шу хьаьхагIа болх бе доладелайтад Раушанера канал «Узводстрой» гIишлохоша. Цу чура хий дехкарга эзараш гектараш дожча акха даьдана лаьтташка, цо новькъостал дергда тух доалла 1500 квадратни километр хиллад вола IамарI тоаде. Канала чура хий йбергда Бухарера Урале йодача газопровода ворхIлагIча компрессорни станце чу.

Шолхонца юхалургда дьасса даьдача лаьтташа шоашта нкана дIадахийтар. Цхьа ха яьлча итташ эзараш пунташ дуга Дьахеи амбарашка дIачулургда дуга дувча кердача фоканаш къэьстгамсоша.

Сурта тIа: Раушнерча канала керттера гIирс.

Н. Давкараева сурт. ТАСС фотохроника.

Юрта боахама оаха ду новкъостал

Социалистически промышленносте юрта боахамаца аIхха буьзам лелабар Iалаьмате бокхка лоархIам болаш ца массе тайпа юртбохама продукташ сихха алсамъяхара. Шерзагара шерага совдул МагIалбикера международатгахона юрта боахама деш дола шефски новкъостал.

Хьалха дIаяхача хана а «Ингушский» совхошта а «Кавказ» яхача колхоза а дукха новкъостлаш даьл мехкдаттахоша. Ух тIехьарча шин - кхаьчера шера дьк керттера новкъостал ух тайпара да: «Алханчуртский» совхоза долча новькъостала хий диллад, хина скважинаш лаьттан кIаIхарга а тIечуа а оборудованеца кийчъ яьй, ниъ биллаб, паха чуIе цIенот хьалдеча метте доккха новкъостал даьл уж Iирсаш хьалдечара балхаш де пищлонний механизмаш трактораш тийнай.

«Ингушский» совхоза а даьл ишгта дукха новкъостал: хьакхий фермашка хий диллад, хьайбашта доакъар дехкара балхашта механизаци яьй, хин скважинашта массехаза ремонт яьй. Долаюа юрта юкъе хий диллад, ишгта кхыдараш.

«Кавказ» яхача колхоза хадданна хий, газ, электричество хулий. Хиден электричествачеи Iаладелый ерриге колхоз фермаш.

1963-чи шера а дукха новкъостал даьл мехкдаттахоша Наьхарен производственни управлене боахамашта а МагIалбика района № 4 йолча совхоза а.

Кхььча яьинча культурашца дакъьера дерриге халкъа юкъара дехкар хходачаделча хьинаре дакъа лоацан килар «Малгобекнефта» НПУ цехийн конторайн яIхайтте а коллектив, Хьаьта транспортни контора коллективо, ялат чуна новькъостал дарал совнагIа, цу гIулакха 9 трактор а хьожаяь дикка тIо дир боахамашта оахам деш а.

Цхьан саго 8800 балха дийнахь бергбар миссел болх бир МагIалбика мехкдаттахоша ух шера хьажжIаина шекара свеклаи чуэцана. 300 гектар хьажжIаши 38 гектар свеклаи чуийнар. Чу а йица заготзернога дIаелар 4760 центнер хьажкIаин 3389 центнер шекара свеклаи.

Аххха мах балха дIакхуьлаш хьаьхарчаша дуаш хинна концентрированни доахьаран коа тIарча оалхазарашта а тохаш, парех пайда иа. Цу тIа а, коа тIарча оалхазарашкара доэккха духх кIезигагIа а хургдан тха.

Духха болх ба тха совхозо бер шира луча доахана продуктивность лакхъара. Цу гIулакха оаха дIадоах продуктивность оаха йола доахан, царна метта хьатIаш продуктивность лаххарIа яраш. Хьаиз бург1е даха ха йолаш йола 153 шинар йийад оаха Наурски производственни управлене боахамашкара, цу тайпара 200 соврIа шинар эца лаьрхIад оаха Херсонски областера а.

Ерригача шурий-товарни фермашка балха отIабабI дика опыт йолаш а доахана продуктивность лакхъяра чIоагIга безам болаш а болх дойрраш. Цхьабакъда, цу гIулакха хьае еза йоккха доакъарий бага. Ух шера йоли силоси дIадахкха шерарчул дукхха а дукхагIа кийчыйий оаха. Деррига доакъарш тIаэзад доаха, ма ца доахкхаргдолча моттигашка. Юрта боахама хьайбаш ух шера дукхха дикагIа кхаба доладелнад тхо, хан-ханнаха шурий-товарни фермашка тIакхухь оаха жом, барда, кхоачам хилалад тел дикагIа йола силос.

Совхозе доаккхача шурийгеи доаккхача дулхагеи дIабода мах лохбар дуьха ерригача калача процессашта механизаци янза яргьяц. Боахама рентабельность лакхъерййола гIулалаккаш хIинзе а кийчыйа оаха. Ер шу чакхдалалехьа болх бе йолалургйолам я «Елочка» яха доахан детта установкеп коа тIара оалхазараш кхоабача товарни фермо доакъар кийчу пехи. Доаханна искусственни осеменени ергйолаш кхы а ши пункт йилла лаьрхIад. Цу деррига гIулаккхана тхога йиш хулийтаргьа совхоза хьайбаш боахамера хьал дикка тоадс.

Талламат тIоагIа къэьйигад ух шера культурагI хьувкъам тIоагIа лаккбара. Дидахача шера дерригаи а хIана деп аьнна гурахьа дув ялаташ муглярчех дIалийнадар оаха. Хьаьта ух шера боса тIеюнка гIолла готтача мулярчех мара иа дуьш, деррига ялаташ перекрестни способбас дIадийнад.

Маьхера культура—кIа дерriга а «безостая-1» яхача сортапа дIалийнад ух шера. ВIашта массех шера а ух шера а ший фу IалаIлаьа а совхоз. Ух шера фуна лаьрхIа кIаи мукхи дIабийнбад оаха.

Шерра дIадоладенпад минеральни удобренеш тохара балхаш. Гурахь йуо ялаташ дIабийнача кхаичка минеральни удобренеш тийсаI самолетапцеи тукови сеэлкашцеи. Хьаьта хьажкIаин шекара сиекли дIае лаьрхIача участкашка орга-

ЦЕЛИННЫЙ КРАЙ. Кушбасседа - Казахстански областа совхозний колхозний тайп-тайпарча маркаех йолча 180 трактора, 195 автомобиля, 420 автомобилний двигателга ремонт яьй «Целинсельхозтехника» объединенне Соколовски ремонтни мастерской коллективо. Шолг шера болча задани 15-ча декабре кхоачашъена планаи совгIа 25 трактора, 20 автомобила, 350 могора ремонт ен декхар тIаийнад ремонтникашца.

Сурта тIа: трактораша ремонт ена цехе «Белорусь».

Ю. Шиянова сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕХАНИЗАТОРАШ ЯХЬЕ БАЬННАБ

Шолг машинашка дакха оасарле йолаш болх байта гIерт Шелковски производственни управлене Кировa цIераха колхоза шоалагIча комплексни бригада механизатораш Джабраилов Юсаепи Молочков Валентин. Къэьстга дика кхьоьгIа. Пар иа хургдан хуь ялаташ тIаийнаи пачхьана кхашка минеральни удобренеш дIахьухьаш. Лоацача хана 250 гектара тIа минеральни удобренеш дIабихьа вальар шаккхе а механизатор.

ХIаиз тIагIерта къэьегаш ба механизатораш ерриге удобренеш кхашка дIакхуьхьана. Шолг семени заданеи хIара деина 130—140 процент хоачашъяьо Джабраилов Юсапеи Молочков Валентинеи. Цар яIаши яьх лелаю фермера яхай тIа кхачалаца рейсаш малагIчо дуккагIа ю хьожаш. Шиина а механизатораша сийна лаьца къэьегама хатта,

А. САЛОВ.

АГИТАТОР ФЕРМЕ ЕНАЙ

Социалистически производственни управлене «Ленина ниъ» яхача колхоза шурий-товарни ферма болхлоца чIоагIа могаеи ю иш шолг агитатор Мамедов из Лейла. «Цо хьайга дир оаха из», «Лейлас могалаьлар тхона из делгаг», —уж дешаш да доаркашкара, божа божажбеграшкара. Iабсашта гIулакх дерашкара хьаховараш. Цунах чIоагIа тешаш, цуи сий деи бу уж беррига а.

1959-ча шера деиз шурий-товарни ферме агитаторалла болх беш я нов. Мамедова. Цу юкъаIа цуиив дика бабIаб фермера къэьегамой, хIара-шена дагалаттар фуд хов цуна. Массанена довзача фермера гIулакхашца айхха буьзам болаш бу цо шиъ болх, цудухьа хIаране дега тIа охоа, цаш хуь Лейлай боссаш. Ух тIехьарча хана агитатора новькъостал Мамедовас ух темаех беседаш ваьй хьайбаш лелаергаца: КПСС ЦК июньски Пленума итогех, дуней хIаьштта юкъе латтача гIулакхех, КПСС ЦК декабрьски Пленум хьеллараех а цуи балхах а. Вай мехха а доазол дехьа а хулаш йола лоархIамера собственни массаза а царна дIайойнйит цо.

Къэьстга дуьха беседаш ю Мамедовас тIайпа социалистически декхарш кхоачашдара коллективо лоаттабеча къовсама хетаяь. Доаркана ю Куканов, Анатолеи Толмачев Федорен.

Дика къэьег передачай коробкашта а оцепление муфташта а ремонт ена слесарга Неронный Ивайа, электросварщика Недоспасов Ивана, дукхха ча кхычар. Цу массане а шолг сменни заданеи 150 процентал лоха гIа иа ешхочашюо.

Тха механизаторашца дика ремонт ю трактораша. Планах ремонт е лаьрхIа хиннача 18 машинах хIаиэле а ремонт яь яьинай 13. барх1 трактор ремонт ешя, 1-гIа январь тIакхаделеха, уж ерриган а ремонт яь яр1ья.

ХIаиз ремонт яь а яьина болх бе кийча я 15 трактор, 7 сеялка.

Къэьстгаме шолг доаха тергаман КПСС ЦК Пленума балха хетадгу механизаторашца.

В. ЛЕВИНЕЦ,
Наурски производственни управлене «Терскиг» яхача совхоза керттера инженер.

Кара-Калпакски АССР. Хаиал цхьа шу хьаьхагIа болх бе доладелайтад Раушанера канал «Узводстрой» гIишлохоша. Цу чура хий дехкарга эзараш гектараш дожча акха даьдана лаьтташка, цо новькъостал дергда тух доалла 1500 квадратни километр хиллад вола IамарI тоаде. Канала чура хий йбергда Бухарера Урале йодача газопровода ворхIлагIча компрессорни станце чу.

Шолхонца юхалургда дьасса даьдача лаьтташа шоашта нкана дIадахийтар. Цхьа ха яьлча итташ эзараш пунташ дуга Дьахеи амбарашка дIачулургда дуга дувча кердача фоканаш къэьстгамсоша.

Сурта тIа: Раушнерча канала керттера гIирс.

Н. Давкараева сурт. ТАСС фотохроника.

АГИТАТОР ФЕРМЕ ЕНАЙ

Социалистически производственни управлене «Ленина ниъ» яхача колхоза шурий-товарни ферма болхлоца чIоагIа могаеи ю иш шолг агитатор Мамедов из Лейла. «Цо хьайга дир оаха из», «Лейлас могалаьлар тхона из делгаг», —уж дешаш да доаркашкара, божа божажбеграшкара. Iабсашта гIулакх дерашкара хьаховараш. Цунах чIоагIа тешаш, цуи сий деи бу уж беррига а.

1959-ча шера деиз шурий-товарни ферме агитаторалла болх беш я нов. Мамедова. Цу юкъаIа цуиив дика бабIаб фермера къэьегамой, хIараШена дагалаттар фуд хов цуна. Массанена довзача фермера гIулакхашца айхха буьзам болаш бу цо шиъ болх, цудухьа хIаране дега тIа охоа, цаш хуь Лейлай боссаш. Ух тIехьарча хана агитатора новькъостал Мамедовас ух темаех беседаш ваьй хьайбаш лелаергаца: КПСС ЦК июньски Пленума итогех, дуней хIаьштта юкъе латтача гIулакхех, КПСС ЦК декабрьски Пленум хьеллараех а цуи балхах а. Вай мехха а доазол дехьа а хулаш йола лоархIамера собственни массаза а царна дIайойнйит цо.

Къэьстга дуьха беседаш ю Мамедовас тIайпа социалистически декхарш кхоачашдара коллективо лоаттабеча къовсама хетаяь. Доаркана ю Куканов, Анатолеи Толмачев Федорен.

Дика къэьег передачай коробкашта а оцепление муфташта а ремонт ена слесарга Неронный Ивайа, электросварщика Недоспасов Ивана, дукхха ча кхычар. Цу массане а шолг сменни заданеи 150 процентал лоха гIа иа ешхочашюо.

Тха механизаторашца дика ремонт ю трактораша. Планах ремонт е лаьрхIа хиннача 18 машинах хIаиэле а ремонт яь яьинай 13. барх1 трактор ремонт ешя, 1-гIа январь тIакхаделеха, уж ерриган а ремонт яь яр1ья.

ХIаиз ремонт яь а яьина болх бе кийча я 15 трактор, 7 сеялка.

Къэьстгаме шолг доаха тергаман КПСС ЦК Пленума балха хетадгу механизаторашца.

В. ЛЕВИНЕЦ,
Наурски производственни управлене «Терскиг» яхача совхоза керттера инженер.

ХIАНА ЛОАТТАДУ ДОАХАН АРА?

Хетт оаха «Ингушский» совхоза кулгалхошка

Пензера доалладь духха шура а луш сементальски яхача дикача фух дола 600 шинари шоаш хьалкхедаь шинарашца иа № 1 йолча ферме, указаза бригадаи тIа Яндиев Тlураж. ХIара доаркана деладе 30 шинар кхоча царех. Хьайбаш нуьлатта корпусаш стандартни, хьакхабала ферма колхозница болх тоабе, загота ваш зоотехник Темирбиев Махьмадни бригадир Яндиев Тlуражни. Уж сатота болбоа тера дацар хьагуш дола сурт. Юкъюкъе кора бIалгаш а доанаш шинна оеIорахьа мух чухьекх хьейбаш латтача помещенешка. Тоае еэаш йоа чухьекхаш я цхьайола наIарашца.

Марха долаш санна латт дукхагIа дола доахан, царна хьалхашка «Шегlаш мара хIама дац..

— Ер фуд, таханн доакъар диладаеш оаш хьайбашта? — хетт Наьсарен производственни управлене зоотехника нов. Максимова.

— Диллад Iуйрайна цхьа-м. доакъар дма дьанад доахан, «Шегlаш духха а йолаш во сух да хьайбашта деккар. — бехка кIалхарвала Iерт Темирбиев. Бакъда, шоолагIа доакъар дулла ха тхоюре а тIехъьаьнаяр, Хьайшка массанаха а хьежжа хьайбашта хьалхашка улаш тух кораданзар.

— Тух диила селла хала да? Хана диллаш оаш тух? — хьаттача ала хIама доацаи вус иэ. Тlехьарча шин-кхаь дийнахьа а, кхьметтел кIирзи а, тухах хьайбаш мотт иа кхийттачоа тара дар гIулакх. Цудухьа хургда уж дийнахьа шоаш моладе девача цкъа мара иа моладелше а хий мала иа тугаш, цудухьа чам боанаш дуь цар доакъар а, Вешта, шинарашца доакъар во дарра бахьанаш-м кхы а да.

Дояркашца кхамаьл дича гучадоал цхьаккха а рацион а да оттаеш хьайбаш кхоабилга,

— Фу тел оаш доахапна?

— Сух а силос а тел оаш.

— Силос мел тел оаш?

— Хlара хьайбаГина цхьаца шода, йоах дояркаша. Царна хан хьайбаГина силос мел йилла еэа. Цудухьа шоашта хет-хетача тайпара доакъар а луш кхоаб хьайбаш. Цхьаькха а да белгалдаккха дезаш, дакха дезделенача шинарашта нагтахьа мара лаш силос, вIалла боарам а боанаш ду из эламагIа долча шинарашца.

КIалдиса 30 гарга бежан да № 1 йолча ферме. Царца къэьстга дика гIулакх эш. Бакъда, царна хьалхашка духьхал сух мара хIама дац, тух уккхаза а гуш дац.

— Мел ду аккарна йоа? — хетт оаха.

— Дийнахьа 1.5 килограмм йоли ишгта гIадамашни тел оаха, йоах ферма зоотехника. Рацион тIайола кавхат хьалдоаккх цо кисара... Цу кахьата тIа белгалъьккхаяи силос, комбикорм. жом, тух мел. Яц ца алийтара оттаяь рацион яр цо хьахьекхар.

37 Iаса да ферме, уж кхоабаш а царна гIулаях деш а Кортоева Тамара я.. Дязза ххоачашдап цо шийна тIадилла декхар. ВIеха а йолаш и цо Iаьсашта мелаю шура. Кортоевайна кап Iаьсашта мел шура тела еэа, миште кхеба дезз, цудухьа лоаттадап цо царна эшпача тайпара гIулакх.

№1 йолча ферма тайна йоацап латтг тептара тишьена гIиплоп, е кор-ниГ а, е деррIа. дIаяхайла тхоп а баьп шун. Д бутт ба ца ну ух 100 соврIа шинар латта. Вочу хьала тIа да уж хьайбаш, хIана аьлча ара а ну помещене а цхьатарра шийла я. Духьхал ферма уж халгалхой балха сагота на хилар мара бахьан дан уж хьайбаш вочу хьале хилар. 200 шинар чудоаллача корпуса чу паргIагта чухошардгар уж шинараш, руш совгIа № 2 йолча шурий-товарни ферме яьсса латтап 200 хьайбанна хьалъяь цIена корпус я. Цу корпуса наIарашпи корашп догIа кхоздап тхо. йоах совхоза директора Мамилов Махьмадеп керттера зоотехника Хашиев Мажитеи. Ара латта хьайбаш шолала кIалхар даха кхоадап тхо цу хьайбаеь дог лазача саго ала йиш йоаш дац. Совхоза кулгалхой сагота ца хилар мара бахьан дац доаханн во ххабар, царна хаппахьа хий па моладар, ахы яца Iуьаа па дар.

Шура яккхара чIоагIа Iатъаш да учет ишйса па лелаяр а. Доаханнара хьайбаккхаш йола шура оаап я юсташ я ши ферме. Цудухьа из хьа мел йоккх а из мел йоаю а хап совхоза кулгалхошта.

Тесса лелабу шурий-товарни фермашка агитмасеви боля я, Аранолаш кхъьегама листокаи, указаза хилап болх тоабелга дувпап йола доаркаи бежа Iуйи летучкап. ВIаши яхье бабина доаркаи кIеиата ба, дIайойзийтап хьалха латтарий опыт. Ер ва аьина хьавувца йиш йолап агитатор наи фермашка. Хьайбаш лелаергаита деша ядаь газеташ, журналаш, юртбохама литература дап. Из болх тоабара оарIагIойолап из совхоза партийнп комсомольскии организацийп. ВIаре Дакхачап цу гIулакхашка партергаиизаце секретара нов. Терлоева.

Доккха зе доал болх бовзап а из бесап а бапца нах фермана кулгалде уяттабарх. Масала, хьайбаш лелаергий болх вIашIтехьбаккха хоюш воаца Темирбиев Махьмад заведующеила вахийтарах уях шера масеехаза хуущабеннаб № 2 йолча ферме бежа Iуйи доаркаии. Ремонт а иа ош латтаи ферма. Дайнад доахани Пасийп. Ферма. Болх тоабара цигара дIа а яьккха № 1 йолча ферме зоотехникапа хьожаяьа из. Хlапа а шийна тIадилла деккар хьоачашдап цо, тесса лелабу цо ферма болх я. Хlаьта а лелаву из совхоза кулгалхоша бехктохкаме а па оаап.

Духха кхоачамбоацарап да «Ингушский» совхоза хьайбаб доахаме, уж сихха дIадаха деза. Кхи гоа ца деш де деаш да яьсса латтача помещенешта наIарашп кулгалхой дера ара латта хьайбаш дIайтадела, шоллагIчеи кхоалагIчеи шурий-товарни фермаи йоахъеяга. Ишгта де деаш да хьайбаш кхабара рацион оттаеяа, учет ишйса лелаелга, агитмассови болх тоабелга. Доаркашта юкъе социалистически яхь йоаржае еэа,

Ам. ПЛИЕВ.

ВАЙНАЬХА НАЬРТ-ОРСТХОЕХ ДОЛА ДУВЦАРАШ

Вайнаьха ваша бувнамца йоккха моттиг дIалоац чулоацна вIалхьийн сюжеташ цIий тайпарен чIагIдарна белгалйола эгIара ширгIагIча жанрон—наьрт-орстхой эпосо. Кавказе дахача къамаша «Наьрташ» оал цу эпосах.

Геттара гаьларча хана хьокхелла а дуккхача бIаьшеран пашъхьа вашъшто хьаена а наьртех йола эпос я XIирий мехка а абхазо-адыгейски халкъай группа а. Из эпос хьакхина хI иеррхI вай зама йолаеначуна кхоссе деша эьа XII — XIV бIаьшераш хьоттамза йолча хаьта кхаччалца.

Вайнаьха наьртех дола дувцараш гулдеш а Iомадеш а чIоагIа хамбе безам дуккха бIаьхаш даьд Ч. Э. Ахриева, У. Лаудаева, Б. К. Далгата, Л. П. Семенова, Д. Д. Мальсагова, иштта кхычар а. Цхьабахча, хIьаьта а Кавказе дахача кхыкъа къамел дарех кIезиг гIа Iомадаь да а вайнахьа наьрт-орстхоех дола дувцараш. Иштта кIезига Iомадаь хиларех а цу хьакъехьа литературе долаш дола хоаман кIезига хиларех а чIоагIа духь-духьа, харцаьха кхетаде тарлу наьрт-орстхоех долча дувцарий керттера деташ.

Царех лархIа деазш да ер деташ:

1. Цхьа-дале, халкъа фу хет наьрт-орстхоех? — Наьрташ орстхойн пхьан этнически группаех ба е духь-духьа шин группах ба?

Шозлагlа-дале, фу тах ба вайнахьа моттигера турпалаш, халкъо миштта деорхI уж?

Тхехьара а, кхоалагIа-дале, миштта хет халкъа вампалам?

Тхона хетаргахьа, наьрт-орстхоех долчча гIалгIай дувцараш тIе «наьрташ» «орстхойн» къаьст-къаьста боацаш, вIашагIбала йийи йоацаш наIаш ба — «наьрт-орстхой», «наьрташ» дикен «орстхой» вои, аьнна шин маIаш дакхха йийи йолаш бац уж. Из иштта хIилар хьаьхоех «Сесех Солсеи Жербабеи», «Наьрт-орстхой фу хадар» яхача а иштта кхыча а дувцараша.

Исторически геттара вIалхха зама а йоккхаш хьаьбоагIан бола баташ бувнам таха вIолхалла чIоагIа эгабувлаш хилар дувцилгга а йоацаш бакъда. Шийпар наьха а наьхаяр шиг а хета тарлу (масала, Цагеп).

Кхо группа ях кхоастабе йийи я наьрт-орстхоех долча дувцарашца турпалаш:

1. Наьрт-орстхоех долча дувцараш гIа, массанеи гIа а хIинца даьн аьзнаш, кхы да дошхьа маIан долаш да «наьрт-орстхой» яха дош. Цуа а сонгаIа, дуккгаIа йолча хана ший 60 наьрт-орстхо шийна а волаш вуш Сеска Солса дувцараш гIа. Кхыметтел: «Ший 60 орстхо а гIехь Сеска Солса оарцагIа вовшахтохаш хьоман аьзе оаз гIалгIана. Наьрт-орстхой кхаьчача мехкара берхат гIадоза. Ше даь зулам бахьан долаш ший 60 наьрт-орстхо шийна а волаш хIалак хуй Сеска Солса».

Халкъо бувцIачох, шин тайпара оамалаш йолаш ба наьрт-орстхой: цхьан оагIоpахьа, царна дала гIо-новкъостал ду, вокх оагIоpахьа, уж иш болаш деана долаш ба, хIьаьта а дъарамле йолалаш шин тайпаболх лелабеш а ба. Моттигерча гуртдалашца дов даьнначу хана массаза а дIаIгIертташ бараш наьрт-орстхой ба, хоарно юкъаш, иш боб ба уж.

2. Моттигера турпалаш, вешта аьлча, вайнаха шоай иеррхIан бола турпалаш (Колой Кlант, Кlанза Шоа, Охъкарой Кlант, Пхьагалбабарх, Вийдолгбабарх, Жербаба, иштта кхыбараш) дика дар мара хIама ца доалIаш ба. Массаза а камъярша, хьаша дика тIамцаш, кIалинсаун гадоакхаш, деша кIоIа, наха тешаш ба уж. Наьрт-орстхоцара цар дов массаза а уж бехке боацаш а цудухьа уж котбоалаш а ницлу.

3. Цхьа бIаре бола вампалаш хьекъебар долаш дувцараша вIалла хила йийи йоаца хIамаш дувцаш хул. Вампалашта юхе иизарга диллача вIалла хIама яз наьрт-орстхой а вайнахьа турпалаш а. Дуварашта юкъе, хетаргахьа, эгара ширгIа да вампалех дола дувцараш. Цхьаболча хIамашта древнегречески мифашта тара да уж.

Вай аьнначох хьадола маIан иштта да: наьрт-орстхой турпалаш кхьа тайпара бекъалу— наьрт-орстхой, моттигера турпалаш, вампалаш.

Тхона хетаргахьа, чIоагIа лоаллаIаме хIама да наьрт-орстхоех дола вайнаьха дувцарех лоадама хIама ца эпаш 80 процент хьаддача географически моттигаша бувзам болаш хилар, парна лоаре ма ер йиш йолча историчеси событеш цар тIа кхоачамболлаш белгалъяь хьаьхоеха еше а.

Эса малхбузехьара оагIоpахьара «Сесех Солса тур дийтта моттиг» оаза доаIаш ер дукъ. Оалхазарашна оаккхарийи муттахьа дола ши йоIи нашеи яьха Докой-Корта. Цхьан лоаллаIаре, ер-кхоккхаза а тоссайолитйашт. Сеска Солса говр хьувзаяь Шотой чIож. Сеска Солса говр цига яжар бахьан долаш эттай оал цигара ушалаш. Говра тIа а вагIан цига Сеска Солса латтарах бахьна Наьрт яхача лоамарча юртара хьаст. Лоам меттахьа баккха пIерташ Сеска Солса гIертадаьча бийнай кертен Эса-чIожара деанаш, Хьун доамга дукъа тIа Сай вийнаь. Цудухьа цу дукъах «Сай вийна дукъ» оал. Армхи чIожах бIа а белла дахаш фаьра хьазнаш хинаш, «ВорхI воIа фаьрал йойла яьлх оаз гIалгIаша. ПIалгIай мехка шаьрача ер гIолла Наьсар яха хий дола. Цига ваьхьа Ачамаз, Къозаш, Германч, цу мехкара уж лелъабеш Наьрт Наьсар а. Эжаьжьонгий Юрта гаьна доацаш Шолжа йисте «Ачамазбоара» ба. ГIалмеца а чIоагIале хиннай наьрт-орстхой — Къозашке. Берса-Юртан ПIай-Юртан юккъе Гарма-ара а хиннай цхьаьна чIоагIале. ПIагIертарча моастагIех мохк лорабеш Пхьагалбаьрен Кlолой Кlантен ха даь Гаьге-наьхьен ювнаш ягIа Эса-чIожа.

ПIехьбара а ала доагIа наьрт-орстхоех дола вайнахьа дувцараш, дукхагIча хьале, пропагиски формеца мара дувцаш ца хилар. Аллха «Елха нана йоацаш цу пана дуне тIа» яха илле фрагмент мара ян иштта йоацаш. Цо бокъонца бакъду наьрт-орстхоех дола вайнаьха дувцарех хьалхарча хана а чIоагIа ритм йолаш а хинна хилар.

Ахьмад МАЛЬСАГОВ.

ЛЕНИНГРАД.

Цхьанна сагo терклал ца деш 130 шера цхьан фордахой архиве коллектива картана уйла тIаяхар исторически Iомай доктора М. И. Белова. Из карта бокъонца дайзачул тIе. хьаГа М. И. Белова гучадалъар Антарктида эггара хьалха хьайийларан эрсий фордахой хIилар хардде йаьш йоацаш хьаьхоккаш дола цхьа документ из изларех. Арктически Антарктически Институтхама института Ленинградера СССР Iомай Академе документаш юхаметтаоттадешш консервеци еши йолча лабораторе а картана вьхьа экспертизой дешифровкоп баьхьаьл из карта 1819—1821-ча шерашка «Востока».

«Мирный» яхача плюскаш тIа Ф. Ф. Беллинсгаузени М. П. Лазареви керте а латташ хинача хьаьхарча эрсий антарктически экспедице карта хилар. «Хьалхара эрсий антарктически экспедиции цун отчетни навигационни картен» яха книжка арадаккха кийчдеи Арктически Антарктически Iилма-тохкама институт.

Сурта тIа: (ьырдехьара аьттехьа) карта Iомадеи хинна института Iилмен белхалой исторически Iилмай доктор М. И. Белов, В. В. Кузнецов, М. В. Александров арадаккха кийчдеча книжка материалашка хьожаш боаш.

В. Федосеева сурт. ТАСС фотохроника.

Дукха еза из наха

Юртахой хьашташ кхоачашцара, шийпара гIулакх эшаш вена-ча хIара сага тоам бара, цунца гIулакхаца а эзделца а хила да-га а йолаш дIабоаллеу ший болх Наьсарен - Вокзале Октябрьски улицагIа йиллача тика чу болх бечa гIалгIай кхалсаго, Аранчева Залиха, Дукха еза из доалахоаттa.

Дийнахьа дукха нах боагIа Аранчева йолча, массане а хьашташ кхоачашце низ дIакхоач цун. Бакъда. цар деш дола за-кхаьаш кхоачашце дукккха ха йоае еза цун, хIаьта а нагахьа саг ви-сан цунга дав заказ кхоачаш ца хулаш. Сатем хилаш цунна юрт-хоштта эшаш дар, цар хетташ дар тика чу доацаш хилча. Массаза а хул цо мах бечa тика чу керда хьажъ маьхх, тайп-тайпара кру-пан, варенье, повидло, мода, пе-ченьеш, конфеташ, кхыярш, Лос-стам болаш латтт еррига проду-таш.

«ХIара бетта тIехьккхоачашъю то-вар доххара пlан Аранчева Залиха. Ший болх дика бовзаш, хьи-нар долаш болхло я из. чIоагIа йоахху ю цо бахача наьха хьашташ кхоачашдара»,—дувц Наьсарен райПО пайдане нов. Харсиева.

«Тха Залиха» — иштта бочa йоаккх цун цIи из йовзачар. Нах бахьанхе къаьхьегарах бокхха са-лоIам хул Залиха. Цудухьа ираше хет цунна ший вахар, гIозъяьле накъа йоагIа хIара кердача денна.

П. АМИРОВ.

ШКОЛЕИ ЗАВОДИ

Нефтемаслозавода коммунистически къаьхьегама коллективоп № 35 йолча Грознерча школа хьехархой педагогически коллективон вай республике эгIара къаьхьа-ГIадолаллер производственни коллективаша школашта шефстве-лаелга.

Ухх деношка хиннача нефтемаслозавода участкай, установкай болхлоп № 35 йолча школа хьехархой конференце шоашт бахьа шефски балха итог а йир, хIаьта из болх кхы а лаххбара де-заран а дийнар. Производствапа-ра дешархой бувзам чIоагIбар дар цига кертахдахьар.

Конференце хинначуна шин до-кладага тIа Ф. Ф. Беллинсгаузени М. П. Лазареви керте а латташ хинача хьаьхарча эрсий антарктически экспедиции картен хилар. «Хьалхара эрсий антарктически экспедиции цун отчетни навигационни картен» яха книжка арадаккха кийчдеи Арктически Антарктически Iилма-тохкама институтан юхаметтаоттадешш консервеци еши йолча лабораторе а картана вьхьа экспертизой дешифровкоп баьхьаьл из карта 1819—1821-ча шерашка «Востока».

«Мирный» яхача плюскаш